

Ellen von Unwerth

'Mijn foto's zijn eerder grappig dan vulgair'

interview 'Hello boys'! Al vijftien jaar maakt Ellen von Unwerth furore met uitdagende foto's. Nu is er een expositie, en haar zesde boek. 'Ik houd van meisjes met persoonlijkheid, zelfs als ze niet de mooiste zijn. Ze moeten een duiveltje in zich hebben.'

door Pim Milo

Ze beweegt zich elegant en zelfbewust, met de houding van het topmodel dat zij ooit was. Fotografe Ellen von Unwerth (Frankfurt, 1954) is lang en slank, met blond krullend haar en een stralende lach. Ze is zakelijk gekleed in zwarte jeans met witte blouse en zwart jasje. Ondanks haar Duitse afkomst spreekt ze accentloos Engels en Frans. Haar zachte stem heeft een hoog timbre. Voor iemand die haar jeugd in weeshuizen en pleeggezinnen sleet, is ze opmerkelijk vrolijk en zelfverzekerd. Von Unwerth is op tournee om haar nieuwe, zesde boek, *Fraülein*, en gelijknamige tentoonstelling onder de aandacht te brengen. Een mooie presentatie van vijftien jaar opmerkelijke foto's.

In 1994 wordt het Britse straatbeeld gedomineerd door een postercampagne met daarop een stel prachtige borsten die voluptueus en zinnenprikkend boven een zwarte satijnen beha uitpuilen. Een beeld dat gecompliceerd wordt door twee uitdagend glinsterende vrouwenogen die trots de voorbijganger aankijken. De begeleidende tekstregels zijn al net zo provocerend: 'Hello boys', 'Mind if I bring

a couple of friends?' en het van May West geleende 'Or are you just pleased to see me?'. De reclamecampagne veroorzaakt een massale run op de linteriewinkels en in no time zijn in heel Engeland alle Wonderbra's uitverkocht. Feministen spreken schande van deze schaamteloze vorm van 'seexploitatie', maar doen er geschokt het zwijgen toe als blijkt dat de introductiecampagne voor de revolutionaire push-up-beha door een seksegenoot is gefotografeerd: Ellen von Unwerth, een verraadster uit eigen kring?

Toneelstukjes

Je kan Ellen von Unwerth veel aanwrijven, maar niet dat ze vrouwonvriendelijk is of modellen uitbuit. Als vrouw áchter de lens krijgt ze bij vrouwen vóór de lens andere dingen voor elkaar dan een man.

Von Unwerth denkt inderdaad dat modellen bij haar op hun gemak zijn vanwege het feit dat ze vrouw is, en vanwege het feit dat ze ook model geweest is: 'Het voelt als vriendinnen onder elkaar, intiem en plezierig. Wat ik losmaak, krijgt een mannelijke fotograaf niet voor elkaar. Misschien omdat een man op een andere manier naar het vrouwenlichaam kijkt. Natuurlijk houd ik ervan als mijn foto's sensueel en sexy

Ellen von Unwerth, *Leg Show, Rouilly Le Bos* (2002)

Ellen von Unwerth, *Up Stairs, Paris* (1996)

'Het voelt als vriendinnen onder elkaar. Wat ik losmaak, krijgt een mannelijke fotograaf niet voor elkaar'

zijn, maar dan wel op een speelse manier. Ik houd van beweging, probeer de meisjes vast te leggen op momenten dat ze ergens mee bezig zijn. Vooraf kletsen we wat en spreken we een soort toneelstukjes af. Maakt niet uit wat. Ik geef ze een rol in een spel. Daarom is het belangrijk dat ze een zekere persoonlijkheid hebben, begrijpen wat ik wil en daar plezier aan beleven. Niet alle meisjes hebben dat.' Het liefst, zegt Ellen von Unwerth, heeft ze sterke vrouwen die zich niet snel schamen, maar hun seksualiteit omarmen en in hun voordeel gebruiken. 'Vrouwen die onafhankelijk en uitdagend zijn en voor zichzelf opkomen. Allemaal karaktertrekken die hun schoonheid accentueren.' Ze begrijpt dat vrouwen sexy en vrouwelijk willen zijn en liefst mild gefotografeerd wor-

den, dus een tikje onscherp. 'Ik zie vrouwen niet als lustobject, maar als wezens die genieten van hun seksualiteit, van het leven.'

Dollen voor de camera

Ellen von Unwerth groeide op in weeshuizen en pleeggezinnen en trok op haar zestiende in bij een hippiecommune. Een wilde tijd die haar door heel Europa bracht. 'Liftend. Om aan geld te komen, dansten en zongen we op straat. Ook werkte ik een tijdje in het circus, waar ik de clowns en de messenwerper assisteerde.'

Tot ze besloot dat het tijd was om iets van haar leven te maken. Op het moment dat ze de universiteit van München in wilde gaan, sprak een castingagent van een modellenbureau haar aan. Ze hoefde er niet lang over na

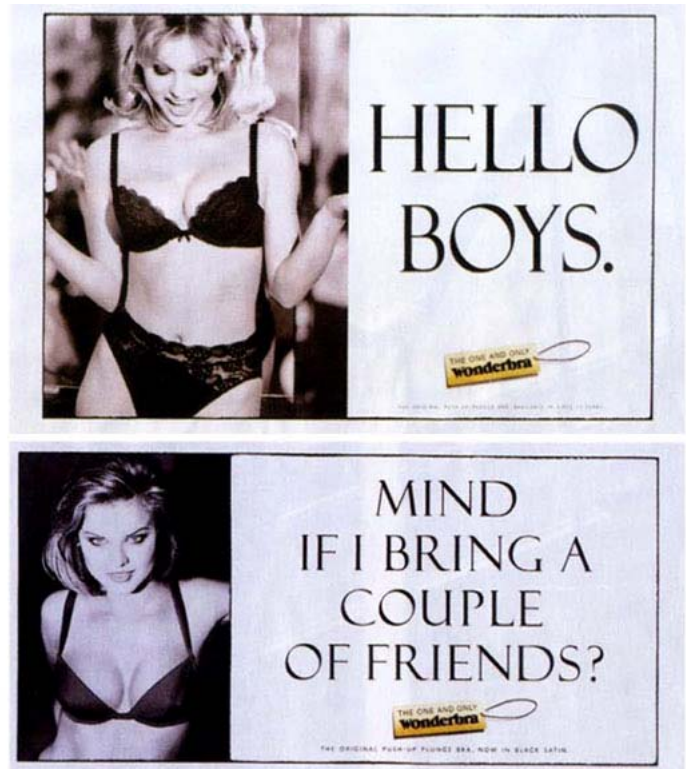
De fotografen, de mode, de seks en de vrouwen

Ellen von Unwerth heeft zo haar voorgangers als het om seksueel geladen glamourfotografie gaat. David Bailey en Terence Donovan ontketenden in de jaren zestig een ware revolutie in de modiefotografie door de relatie tussen fotograaf en model te herdefiniëren. Met hun brutale, seksueel geladen en rechtvoor-zijn-raap geschoten beelden veegden zij het beeld van het brave, keurige modepopje van tafel en lieten ze de tijdgeest van de Swinging Sixties op hun foto's los. De ontketende babyboomers stelden het eigen genot voorop. Het ging deze fotografen er niet om vrouwen elegant te laten zijn, maar om hen zo sexy mogelijk te maken. Hoe het er bij hen in de studio aan toe ging, is enigszins gechargeerd te zien in Michelangelo Antonioni's film *Blow-Up* uit 1966. De hoofdpersoon (gespeeld door David Hemmings), een fotograaf gemodelleerd naar David Bailey, laat het vrouwelijke model (gespeeld door toenmalig supermodel Veruschka) een uur wachten. Hij verontschuldigt zich niet, maar begint direct na binnenkomst te fotograferen. De sessie neemt de vorm aan van een liefdesspel. Ten slotte ligt Veruschka ruggelings op de grond en zit Hemmings met de camera in de hand over haar heen – alsof hij haar neemt en zij het laat gebeuren. Als hij tevreden is, staat hij op, zonder zich af te vragen hoe zij eraan toe is. Hij laat haar gebruikt achter. De camera is hier afrodisiacum, de vrouw een lustobject, de man de veroveraar. Dat is het beeld dat na *Blow-Up* van de modiefotograaf bleef hangen: een dwingend, ego-centrische, charismatische macho voor wie een fotosessie de prelude was voor seks.

Wat Bailey en Donovan in de jaren zestig in gang zetten, werd in de jaren zeventig door Helmut Newton en Guy Bourdin naar een nog scabreuzer plan gebracht. Newton liet zich vanaf zeker moment voor zijn modiefoto's uitsluitend inspireren door persoonlijke obsessies. Zijn aan zijn seksuele fantasieën ontsproten, manipulatieve foto's werden door veel vrouwen aanstootgevend gevonden. Ook Bourdin laafde zich in die jaren aan de eigen erotische dromen en fobieën. Beide fotografen behandelden de vrouw als lustobject; Newton maakt helden van ze, Bourdin beeldt ze kinky af, als slachtoffer.

Ellen von Unwerth werd duidelijk beïnvloed door deze fotografen, maar tilde de seksueel geladen fotografie van vrouwen naar een hoger plan door het macho-element te elimineren, terwijl de sexy brutaliteit er niet onder lijdt. Ze is een Bourdin zonder slachtoffers, een Bailey zonder ego.

**'Veel foto's komen tot stand
als de officiële fotosessie
klaar is en we spelenderwijs
nog even doorgaan'**

Reproducties van billboards met Von Unwerth's foto's voor de Playtex Wonderbra uit 1994

te denken en nam de eerste trein naar Parijs om fotomodel te worden. 'Ik poseerde voor Guy Bourdin en Helmut Newton, die, samen met Jacques Henri Lartigue, Brassai en Diane Arbus, mijn grote voorbeelden zijn.' Maar erg leuk vond ze het werk niet, zegt ze. 'Ik haatte het als mensen aan mijn haar zaten te plukken, als ik in de vrieskou in een bikini stond of 's zomers in een bontjas. Plus het wachten, het eindeloze wachten tussen de opnames door. Maar het allerergste was, dat je alleen op je uiterlijk beoordeeld werd. Omdat ik onrustig en creatief ben, mocht ik graag een beetje dollen voor de camera. Dat werd niet op prijs gesteld.'

Aan de verveling kwam een einde toen ze van haar vriendje een camera kreeg. Niet lang daarna begon Von Unwerth de fotografen voor wie ze poseerde ongevraagd advies te geven. Ze lacht: 'Zo kwam er een einde aan mijn carrière als model en werd ik fotograaf.'

Als fotograaf gedraagt ze zich tegengesteld aan de fotografen waar ze zelf voor poseerde: 'Ik houd van meisjes met persoonlijkheid, zelfs als ze niet de mooiste zijn. Ze moeten iets van een duiveltje in zich hebben. Hoe bewegelijker ze zijn, hoe fijner ik dat vind.' Ze speelt met seksuele intrige, vrouwelijkheid, romantiek, fetisjisme, humor, decadentie en pure levensvreugde. 'Er zit sensualiteit in mijn foto's, op een onschuldige manier. Subtiel, overhelend naar onderhuidse erotiek,' zegt ze.

Of het om naaktfotografie gaat of om lingerieopnames, haar beelden zijn nooit seksueel ontluisterend. Sommige zijn gebaseerd op persoonlijke fantasieën, andere ingetogen, alsof we een geheime wereld zijn binnengedrongen. Mode en fantasie werden zelden zo attractief met elkaar gecombineerd.

Op het eerste gezicht borduurt ze voort op de stijl van de jaren zeventig en tachtig, een combinatie van mode en erotiek in de geest van Helmut Newton. Maar nadere beschouwing brengt een andere component aan het licht: een brutale nonchalance waar ze humor en ironie aan toevoegt. Von Unwerth: 'Mijn ontregelende en verleidelijke foto's zijn eerder grappig dan vulgair, maar zeker niet braaf. Speels en ondeugend, en bovenal sexy.' Haar werkwijze staat bekend als lichtvochtig en terloops, haar foto's zijn regelmatig *out of focus* of vertonen bewegingsonscherpte. Ze ademen een zekere losse spontaniteit. Von Unwerth bereikt dat door een ontspannen sfeer vast te houden, zegt ze: 'Veel van het werk komt tot stand als de officiële fotosessie achter de rug is en de meisjes en ik als het ware in onze eigen tijd spelenderwijs nog even doorgaan.'

Bij Von Unwerth kunnen modellen onbekommerd vrouwelijk zijn. Tevreden met hun lichaam, bewust van hun charmes, weten ze hun vrouwelijke kwaliteiten actief in hun voordeel te gebruiken. De fotografe zorgt intussen wel dat ze hun duiveltje in haar lens vangt.

Zoals actrice Drew Barrymore ooit tegen haar zei: 'Ellen, ik vind het heerlijk om met je te werken, want je maakt het beste – of beter gezegd: het slechtste – in mij los.' ■

'Ellen von Unwerth: Fraülein'. Tot en met 2 januari te zien bij Galerie Wouter van Leeuwen, Hazenstraat 27, 1016 SM Amsterdam, www.woutervanleeuwen.com
Het boek, 'Ellen von Unwerth: Fraülein', met een voorwoord van Ingrid Sischy, verschijnt in december bij uitgeverij Taschen, hardcover in doos, 30,5 x 44 cm., 482 p., € 500,-